

§ 2. V § 1. misel vzeto podporo pa sme dati deželna železnicam nižje vrste samo takrat:

a) kadar je potreba ali hasnovitost nameravane železniške gradnje s stališča deželnih koristi po sklepu deželnega zbora priznana (§ 9.), in

b) kadar deležniki in država, skupno ali jedna teh dveh strank sama zase, ali

1.) po razmeri potrebščine zagotove prispevke, ki jih je za železniško gradnjo plačati k gradbenim stroškom, priznanim od deželnega odbora, v visokosti najmanj petindvajsetih odstotkov a fonds perdu ali pa jih zagotove s tem, da prevzamejo akcije dotičnega podjetja v polni imenski vrednosti, ali pa

2.) prevzamejo zaveznost, da bodo v slučaji, ko bi letni obrestni pribitki dotične železnice ne zadostovali v pokritje potrebščine za obrestovanje in za razdolženje napravne glavnice v dopustilni dōbi, plačevali priplačila do najmanj treh osmin te letne skupne potrebščine.

§ 3. Za gradnjo in obrat, kakor tudi za društveno upravo po § 1. tega zakona od dežele pospeševanih železnic nižje vrste, je pod primernim vplivanjem deželnega odbora praviloma preskrbeti pōtem dogovora z državno upravo ali pa z upravo stične železnice.

§ 4. Za tiste železnice nižje vrste, za katerih gradnjo se pripravi glavnicca do cela ali deloma s tem, da prevzamejo deležniki, dežela ali država osnovne akcije, je napraviti akcijska društva.

Društveni odbor sme šteti največ devet odbornikov, katerih dva imenuje deželni odbor.

V društvena pravila je sprejeti določilo, da je opravila društvenega odbora kot častno službo opravljati brezplačno.

Tudi je v pravilih po razmerji dogovorov, katere za vsak slučaj posebej sklenejo udeleženi faktorji, določiti, če bode in v koliko bode iz čistih donosov dotičnega železniškega podjetja povrniti naprednine z obresti vred, katere da dežela pod naslovom poroštva čistega donosa (§ 1., št. 1.)

§ 5. Prednostne akcije tistih akcijskih društev, ki se napravijo za železnice, podpirane od dežele na podstavi tega zakona, imajo pravico do štiriodstotne prednostne dividende pred osnovnimi akcijami.

Prednostne ali osnovne akcije, ki pridejo na podstavi določil tega zakona v posest dežele, se ne smejo prodati pred pretekom jednega leta, ki se računni od dneva obratnega odprtja dotične železnične proge.

§ 6. Izjave deležnikov (okrajev, občin in zasebnikov), s katerimi se isti zavežejo, prevzeti akcije, plačati prispevke à fonds perdu, odstopiti zemljišča, dajati gradivo ali druge dajatve v blagu, morajo biti pravoobvezno odane v obliki, kakor jo določi deželni odbor (§ 10.)

Kadar bi deležniki (občine, okraji, zasebniki) zaostali v izpolnovanju takšnih zaveznostij, tedaj je deželni odbor upravičen, zoper občine in cestnookrajne sklade postopati v zmiselni uporabi zakona z dne 10. aprila

1881., drž. zak. št. 6, zoper druge deležnike pa pōtom politične eksekucije.

§ 7. Dopustnost in pogoje za uporabo deželnih, okrajnih in občinskih cest v napravo in obrat železnic nižje vrste določi — brez kvare po zakonu ali dopustilnem pismu državni upravi pridržanega vplivanja na takšne naprave — deželni odbor.

Pri tem se je držati načela, da za takšno uporabo nikdar ni plačati posebne odškodnine, in da je uporabljati vsa mogoča, vsaj pa takšna olajšila in takšne ugodnosti, kakoršne so po tisti čas veljavnih določilih predpisane za državne ceste.

§ 8. Letno potrebščino za zaveznosti, katere na podstavi tega zakona prevzame dežela, je zahtevati s primernim pokritjem v deželnem proračunu, in pravilno porabo dovoljenih novčnih sredstev je izkazati v deželnem računskem sklepu.

§ 9. Deželnemu zboru je pridržano sklepati in razsojati o načinu in visokosti finančne podpore, katera se da posameznim železničnim podjetjem iz deželnih sredstev, o podrobnejših načinih za to potrebne novčne dobave in o prodaji v deželno posest dospelih prednostnih obveznic, prednostnih ali osnovnih akcij železničnih podjetij.

§ 10. Dež. odboru pristaje v cbče pripravljane in nasvetovanje glede stvari, ki so po § 9. pridržane sklepanju in razsojanju deželnega zbora, kakor tudi izvrševanje dotičnih od deželnega zbora storjenih sklepov.

Zlasti je deželni odbor dolžan, presoditi predložene projekte, katerih stroške morajo plačati deležniki — brez kvare eventualnega povračila teh stroškov iz napravne glavnicce dotične železniške proge — dalje začeti in izvršiti poizvedbe in razprave zaradi zagotovila gradnje železnic na podstavi tega zakona, skleniti dotične preliminarne pogodbe z deležniki, podjetniki in železničnimi upravami, kakor tudi započeti potrebne dogovore z državno upravo, vplivati na gradnjo in obrat železnic, presojsati obratne in donosne račune, kakor tudi izvrševati po določilih tega zakona in sklepov deželnega zbora potrebne finančne transakcije.

Dokler deželni odbor nima na razpolaganje svojih organov za strokovno presojanje lokalno-železničnih projektov v tehničnem in trgovskem oziru, mora vzeti svojim nasvetom in sklepom za podstavo vspeh pretresa, ki so ga o dotični stvari izvršili vladni organi.

§ 11. Za presojanje železničnih projektov, ki jih je na podstavi tega zakona pospeševati, in za pretresanje vprašanj, ki se ozirajo na njih finančno podporo iz deželnih sredstev, je ustanoviti deželni železnični svet, katerega sestavo, uredbo in področje po nasvetu deželnega odbora določi deželni zbor.

Obrtnijske raznoterosti.

Nikoraguiški prekop. Misel, da se napravi preko panamske ožine, pot za ladijo iz Atlantskega v Tiho morje, se menda vendar le uresniči. Panamski prekop se ne bode delal, a zato se bode pa zgradil nikoraguiški prekop. Ta prekop bode sicer daljši, ali je veliko lažje napraviti, ker so

tla ugodnejša in v večinem delu ne bode treba niti prekopa delati, temveč plovba se bode vršila že po obstoječih jezerih in rekah, ki se bodo mej seboj zvezale. Da se pa ne bode kedaj dodelal konkurenčni prekop, kar bi nikoraguiški družbi jako škodovalo, se se sklenila združiti s panamsko družbo. Prekop bode stal 150 milijonov dolarjev. Denar bodo posodili evropski in ameriški kapitalisti in banke.

Kmetijstvo.

Načrt zakona o kmetijskih zadrugah.

Poljedelski minister grof Ledebur je predložil državnemu zboru načrt zakona o osnovi kmetijskih zadrug, ki slove:

Zadružni okoliš.

§ 1. V zmislu tega zakona in v zmislu deželnih zakonov, ki se izdajo na njegovi podlagi, se bode praviloma osnovala v vsakem sodnem okraju jedna zadruga za dotični okraj in v vsaki deželi jedna zadruga za vso deželo.

Deželna zakonodaja pa vendar lahko odredi, da se zadruga izjemoma osnujejo samo za nekatere dele dežele, in poleg tega sklene določbe, po katerih se v vsaki deželi ali posamičnih delih dežele osnujejo.

a) občinske zadruga kmetovalcev za jedno ali več krajevnih občin ali župnij,

b) za jeden sodni okraj več kakor jedna okrajna zadruga kmetovalcev,

c) za dva ali več sodnih okrajev samo jedna okrajna zadruga kmetovalcev,

d) več deželnih zadrug kmetovalcev,

e) stanovske zadruga za posamične skupine kmetovalcev (§ 3, odstavek 3, točka a—c).

Tudi se prepušča deželni zakonodaji, da sklene določbe, po katerih se razdeljujejo ali pa spajajo že osnovane stanovske zadruga.

Namen.

§ 2. Namen teh stanovskih zadrug kmetovalcev je, zboljševati нравno in gmotno stanje kmetovalcev z gojenjem duha skupnosti, vzajemnim poučevanjem in podpiranjem, ohranjenjem in povzdigo stanovske zavednosti, zastopanjem stanovskih koristij zadružnikov in pospeševanjem njih gospodarskih koristij.

Člani.

§ 3. Člani okrajnih, oziroma ob jednem občinskih zadrug kmetovalec (§ 1, odstavek 2, točka a) so praviloma posestniki nepremičnin v dotičnem sodnem okraju, ali dotični občini ali župniji, namenjenih kmetijstvu ali gozdarstvu ali pa tudi le kaki posamični stroki kmetijstva ali gozdarstva.

Posestniki posestev, ki so v raznih sodnih okrajih (krajevnih občinah, župnijah) se zmatrajo v vsakem teh okrajev (krajevnih občin, župnij) za člane dotičnih okrajnih (občinskih) zadrug, če in v koliko ima njih posestvo svojstva, ki utemeljujejo članstvo.

Deželna zakonodaja določi podrobneje določbe, v kolikor je kako nepremičnino v zmislu tega zakona zmatrati za odmenjeno kmetijstvu ali gozdarstvu ali jedni stroki kmetijstva ali gozdarstva in če se posestniki takih kmetijskih ali gozdarskih nepremičnim, kateri

a) imajo največ in v velikem obsegu gozde,

b) ki nimajo hiše za stanovanje, ali ki so odmenjene samo za zabavo,

c) ki ne dosežejo neke določene najmanjše velikosti ali dohodka,

d) ki presegajo neko določeno velikost ali dohodek, ali

e) ki so vpisane v deželno desko sploh, ali pa le pod gotovimi pogoji izvzamejo od članstva okrajnih (občinskih) zadrug kmetovalcev ali pa imajo ustanoviti svoje stanovske zadruga kmetovalcev (§ 1, odstavek 2, točka c).

§ 4. O tem, če ima posestnik kake premičnine članstvo po § 3., odloči v dvomljivih slučajih okrajno politično oblastvo in v poslednji instanci deželno politično oblastvo.

§ 5. Člani deželne zadruga kmetovalcev so vsi člani okrajnih zadrug kmetovalcev obstoječih v dotični deželi.

Če je v kaki deželi več deželnih zadrug, odloči deželna zakonodaja, kateri deželni zadrugi pripadajo razne okrajne zadruga ž njih člani.

Tudi deželna zakonodaja lahko sklene določbe, po katerih se člani v § 1, odstavek 2, točka e) imenovanih stanovskih zadrug, če tudi so v zmislu § 3, odstavek 3 izvzeti od članstva pri okrajnih (občinskih) zadrugah vendar člani jedne v deželi obstoječih deželnih zadrug.

§ 6. Člani stanovskih zadrug so praviloma opravičeni njih zadružne pravice in dolžnosti odstopiti najemnikom, vžitkarjem ali v zmislu § 1103 obč. drž. zak. do vživanja opravičenim. Ne glede na ta prenos pravic in dolžnostij izvršujejo člani stanovskih zadrug volilno pravico v zadružni odbor sami ali pa le po jednem pooblaščenju.

Deželna zakonodaja pa lahko sklene določbe, po katerih vse pravice pod gotovimi pogoji dolžnosti zadružnih članov s pasivno in aktivno pravico vred pridejo na v odstavku 1, omenjene najemnike ali vžitkarje.

V obeh slučajih je pa dolžen lastnik plačevati zadrugi doneske določene v tem zakonu.

§ 7. Za lastnike pod varstvom izvršujejo njih zadružne pravice in dolžnosti njih postavni zastopniki.

Če so take nepremičnine v posestvu države, dežele, občine, javnih zakladov ali drugih juridičnih oseb, morajo te korporacije naročiti pooblaščenca za izvrševanje zadružnih pravic in dolžnostij.

Če je kaka nepremičnina, katere posest daje članstvo, v solastništvu več oseb, imajo dotičniki iz svoje srede odbrati pooblaščenca. Vendar so solidarično zavezani za plačilne obveznosti proti zadrugi.

§ 8. O zastopstvu v zmislu § 6. in 7. in o vsaki premembi razmerja je obvestiti zadrugo.

(Dalje sledi.)